

Uvodna izjava predsjednika EBRD-a

Uvodna sjednica Odbora guvernera
Srijeda, 8. svibnja 2019., 09.30–10.30
Zgrada Parlamentarne skupštine, prvi kat, Velika sala
Sir Suma Chakrabarti, predsjednik EBRD-a

1. Dobrodošlica i zahvale

Poštovani predsjednici i premijeri,

cijenjeni guverneri,

dame i gospodo,

dobro došli na EBRD-ov 28. godišnji sastanak i poslovni forum.

Zadovoljstvo mi je što se sastanak održava ovdje, u povijesnom gradu Sarajevu, u samome srcu Zapadnoga Balkana.

Iako su **sve** zemlje EBRD-a na svoj način privlačne i fascinantne, ova regija zauzima posebno mjesto u mojoj dvadesetpetogodišnjoj karijeri. Stoga mi je zadovoljstvo što ću biti ovdje u Sarajevu na pretposljednem godišnjem sastanku kojemu prisustvujem u svojstvu predsjednika EBRD-a.

Znam da su naši domaćini uložili veliki trud da ovo događanje učine posebnim.

U ime Banke želim zahvaliti svojim dobrim prijateljima Denisu Zvizdiću, predsjedavajućem Vijeća ministara Bosne i Hercegovine, Mirku Šaroviću, dopredsjedavajućem Vijeća ministara, Jyrkiju Katainenu, predsjedavajućem našeg Odbora guvernera, kao i Enzi Quattrociocche, našem generalnome tajniku i svim našim kolegama ovdje – na svemu što su učinili u sklopu priprema za ovaj tjedan.

Posebno zahvaljujem i vama liderima zemalja Zapadnog Balkana što ste nam se danas pridružili.

2. EBRD i Bosna i Hercegovina

Gdje god EBRD ulaže, okupljamo ljude iz različitih sfera (iz privatnog sektora, vlade, civilnog društva) kako bismo ostvarili istinski tranzicijski pomak.

Kako glasi naša misija: „Mi ulažemo u mijenjanje života” – pojedinaca, tvrtki, ekonomija.

Ovo posebno vrijedi za Bosnu i Hercegovinu.

EBRD-ova priča ovdje počela je ubrzo nakon potpisivanja Dejtonskog sporazuma krajem 1995. godine.

Do danas smo uložili ukupno 2,3 milijarde eura u 159 projekata.

Uistinu, portfelj Banke u Bosni i Hercegovini u odnosu na BDP ove zemlje jedan je od najviših među gotovo 40 zemalja u kojima djelujemo.

Počeli smo ovdje s obnovom transportne i energijske infrastrukture u godinama nakon sukoba.

Danas sa svojim partnerima financiramo velike infrastrukturne projekte za povezivanje različitih dijelova ove zemlje. A i samu Bosnu i Hercegovinu povezujemo s ostatkom regije te s Europskom unijom.

Naša je priča svoje početke imala i u skromnim ulaganjima u vlasnički kapital dvije lokalne banke.

Danas koristimo mrežu takvih banaka za financiranje malih i srednjih poduzeća, za pružanje potpore ženama poduzetnicama te poticaj domaćinstvima da ulažu u energijsku učinkovitost.

Jedan je od naših ciljeva da pomognemo u stvaranju ekonomije koja osnažuje lokalno stanovništvo, posebno mlade, da ostvare svoje snove doma, u svojoj domovini, da ne odlaze u inozemstvo.

Gubimo veliki broj lokalnih talenata, koji odlaze u emigraciju. Moramo stvoriti prilike u kojima će oni izabrati da ostanu.

Snažno vjerujemo da to možemo postići ubrzavanjem ekonomske integracije, i u regiji i u kontekstu pristupanja EU-u.

Vratit ću se ovoj vrlo važnoj temi kasnije.

3. Svijetle točke 2018. godine

Naša priča ovdje predstavlja samo jedno poglavlje našeg opsežnog rada i sve većeg utjecaja, na tri kontinenta.

Pogledali ste video s pomoću kojega ste mogli steći dojam o širini i raznovrsnosti našega rada u različitim sektorima i zemljopisnim područjima.

U protekle tri godine uložili smo skoro deset milijardi eura u zemlje u kojima djelujemo.

Prošlogodišnja razina investicija približila se našem rekordu iz 2017. godine, a i broj operacija dosegnuo je vrh poslovnoga plana.

Želim da u 2019. godini EBRD prvi put u našoj povijesti probije barijeru od deset milijardi eura u investicijama.

Međutim, provedba kvalitetnih projekata daleko je važnija od njihovog pukog odobravanja i potpisivanja. Zato sam sretan što smo prošle godine ostvarili povećanje isplata i rast naših operativnih sredstava. Ona su sada dosegla rekordnu razinu od 30 milijardi eura. To je ono što će dovesti do promjena na terenu.

Također smo zabilježili oporavak udjela vlasničkog kapitala, koji se vratio na razine iz 2016. godine.

Banka je u svojem radu postigla i veću raznolikost, sa znatnim proširenjem poslovanja u malim zemljama i posljedičnim smanjenjem koncentracije poslovanja u velikim zemljama.

Pokrenuli smo više investicija kako bismo umnožili svoj utjecaj.

Povećali smo i broj projekata u zemljama koje su ostvarile najmanji napredak u tranziciji.

Sve smo to postigli usprkos nepovoljnim trendovima na tržištima kapitala i deprecijaciji valute u nekoliko novih ekonomija.

Banka je i dalje financijski vrlo snažna. Dobit ostvarena prije umanjenja vrijednosti iznosila je 606 milijuna eura, što je vrlo blizu iznosu koji je ostvaren prethodne godine.

Zadržali smo svoj AAA status, a jedna agencija za ocjenu rejtinga podigla je svoju ocjenu našeg financijskog položaja i osvrnula se na našu „vrlo snažnu poduzetnost i iznimno jake financijske profile rizičnosti”.

Brojke na našim bilancama odraz su mnogih inspirativnih priča iz našeg pionirskog rada, kao što su:

- financiranje drenažnog kanala Kitchener u Egiptu radi smanjenja ekstremnih razina zagađenja za šest milijuna stanovnika delte Nila;
- naš doprinos energijskoj sigurnosti putem Južnog plinskoga koridora, koji učvršćuje energetske veze između Azije i Europe te ubrzava napuštanje uglja kao energenta;
- naša prva ulaganja u Libanonu i Zapadnoj obali, dva vrlo izazovna tržišta i
- naš ponovni angažman u Uzbekistanu, koji je postigao nevjerojatnu brzinu te ostvario kvalitetnije opskrbljivanje vodom, strujom i grijanjem za stotine tisuća ljudi.

Posebno sam ponosan na naš rad na izgradnji otpornosti kroz lokalna tržišta kapitala i valuta. Uistinu, 40 posto našeg ukupnog poslovanja prošle godine odvijalo se u lokalnim valutama, što je daleko najveći udio u poslovanju bilo koje velike multilateralne razvojne banke. Ovo uključuje trećinu od jedne milijarde eura našeg financiranja u Turskoj, zemlji koja je pogođena usporavanjem ekonomskog rasta i deprecijacijom valute.

Prošle smo godine usvojili i nove strategije i politike, koje će nam omogućiti da u budućnosti postignemo još više.

- Nove strategije za energijski sektor, lokalna tržišta valuta i kapitala te agrobiznis.
- Odobrenje iznosa od 700 milijuna eura za zelene gradove, čime se potvrđuje naš status velikog igrača u financiranju ublažavanja i prilagođavanja klimatskim promjenama.
- Produženje našeg mandata u Grčkoj do kraja 2025. godine.

- Prije samo dva tjedna Odbor je usvojio nove vrhunski kvalitetne politike dobrog upravljanja.

Iskoristio bih ovu priliku da zahvalim našim donatorima na potpori. Bez nje bi naš utjecaj u velikoj mjeri bio ograničen, ne bi čak ni postojao.

Prošle je godine ta potpora uvelike premašila cilj; iznosila je 583 milijuna eura.

Europska unija nam je i dalje daleko najveći donator. Velika hvala Jyrkiju!

Također nam je naročito drago što su Španjolska i Izrael ponovno zauzeli svoja mjesta u našoj porodici donatora i što možemo poželjeti dobrodošlicu zemljama korisnicama: Turskoj, Poljskoj i Bugarskoj, ovoga puta kao donatorima. I njima velika hvala!

Danas je dobra prilika i da poželim sretan deseti rođendan Investicijskom fondu za Zapadni Balkan, jedinstvenom partnerstvu između vlada regije, Europskog povjerenstva, bilateralnih donatora i multilateralnih razvojnih banaka poput nas.

Također, čestitam WBIF-u na svemu što je postigao, prvenstveno na raspodjeli više od jedne milijarde eura nepovratnih sredstava za projekte.

Našim donatorima i dioničarima te, naravno, našem vodstvu prioritet je pobrinuti se da Banka bude što efektivnija i učinkovitija.

Naš program operativne efektivnosti i učinkovitosti na snazi je od 2016. godine i postiže financijske rezultate.

Ne trebamo zanemariti ni znatne promjene do kojih je doveo u našem načinu rada. Neke od tih promjena su:

- skraćivanje vremena nužnog za izradu novih strategija i donošenje investicijskih odluka;
- pojednostavljivanje procesa ocjene učinka projekta;
- uvođenje specijalističkih timova za upravljanje našim portfeljem duga i
- mnogo veća uporaba podataka radi informiranja o našim odlukama.

Također sam prezadovoljan što smo potpisali ugovor za naše novo sjedište u Canary Wharf u Londonu, gdje će se Banka preseliti 2022. godine. Riječ je o veoma dobroj komercijalnoj pogodbi koja će omogućiti našem osoblju, koje predstavlja najveću vrijednost EBRD-a, da radi u jednoj od najboljih zgrada kada je u pitanju ekološka održivost.

I, kao što mnogi od vas znaju, ja sam posve opredijeljen za jačanje odnosa između svih, ali zaista svih dioničara i Banke te za unapređenje kvalitete našega zajedničkog razumijevanja.

U svojem pismu guvernerima iz siječnja obećao sam da ću provesti jednu vježbu u tom cilju, usredotočen na ono što uprava može učiniti sa svoje strane.

Ta vježba, s konzultantima upoznatim s EBRD-om i njegovim upravljanjem, trenutačno je u tijeku, a podrazumijeva i povratne informacije od naših direktora.

Od jeseni ove godine planiram provoditi akcije koje proizlaze iz ove vježbe.

Jedna je pouka već sasvim jasna. Kolektivno smo, kao Banka, najsnažniji kada imamo zajedničku viziju cilja, kada nam je jasna podjela uloga i kada ulazimo u energične, ali konstruktivne i, želim ovo naglasiti – uljudne rasprave o daljnjim koracima.

4. #EBRDmore

Dame i gospodo, vi, naši dioničari, tražili ste od nas da učinimo još više kako bismo postigli napredak ka „tržišno orijentiranim ekonomijama i promociji privatne i poduzetničke inicijative”, na što smo se obvezali pri našem osnivanju.

Stoga će 2019. godina biti ključna za EBRD – početak daljnjih koraka ka promjenama koje će zahtijevati da unaprijedimo **kvalitetu** onoga što radimo dok povećavamo **kvantitetu** naših ulaganja i projekata širom naših regija.

Poslovni model EBRD-a, usredotočen na privatni sektor i spajanje naših tradicija zdravog bankarstva s naglaskom na reforme politike, dobro nas je služio.

Neizostavan je i doprinos opsežnog poznavanja lokalnih okolnosti koje nam osigurava naša mreža od 53 ureda, smještena ne samo u glavnim gradovima već i u sekundarnim središtima i udaljenim regijama.

Dok djelujemo lokalno, mi razmišljamo globalno, prvenstveno kroz naše opredjeljenje da više od 40 posto svojih godišnjih investicija uložimo u zelenu ekonomiju do kraja 2020. godine, kako bismo odgovorili na ključne okolišne imperATIVE našega doba. Već smo na dobrome putu da postignemo taj cilj.

Radujemo se mogućnosti da pojačamo svoje djelovanje u svim našim regijama.

Dok budemo išli u susret našem sljedećem strateškom i kapitalnom okviru, ključno pitanje bit će kako učiniti više.

Pojavit će se i niz drugih pitanja, uključujući našu spremnost da odgovorimo na zanimanje za članstvo, koje je iskazalo više zemalja Južnoga i Istočnoga Mediterana.

5. Integracija – teorija i praksa na Zapadnome Balkanu

Podsjetimo se da je tema ovog godišnjeg sastanka „Povezivanje ekonomija radi jačeg rasta” te da je ‘integracija’ jedna od šest kvaliteta koje koristimo za definiranje održivih tržišno orijentiranih ekonomija, a sada se želim vratiti na tu temu.

Integraciju općenito promatramo kao vrlo snažan instrument za proširenje trgovine robom i uslugama, povećanje prekograničnih ulaganja te, što je možda i najvažnije, kao nešto što potiče razmjenu novih ideja i inovacije.

Integracija putem fizičke infrastrukture povezuje regije putevima, željeznicama, lukama, zračnim lukama te telekomunikacijama, pomažući lakše kretanje ljudi i robe.

Naprimjer, Koridor Vc, jedan od naših znamenitih regionalnih projekata koji prolazi kroz Bosnu i Hercegovinu, povezuje jadransku obalu sa Središnjom Europom.

Također, poboljšava ekonomske mogućnosti u regijama koje su dosad bile slabo povezane s ostatkom globalne ekonomije.

Ekonomska integracija podrazumijeva i protok investicija.

Integracija putem izravnih stranih investicija može imati dalekosežne učinke.

Naprimjer, unapređenjem vještina radnika u ekonomijama s visokim stopama emigracije, poput ovih ovdje na Zapadnom Balkanu, stvara se više mogućnosti da domaći ljudi iskoriste svoj puni potencijal.

Drugim riječima, može pomoći da se prekine začarani krug migracije radne snage u inozemstvo, što dovodi do opadanja produktivnosti, nižih investicija i još više emigriranja.

Na kraju, što je također iznimno značajno za ovu regiju, mi smo pobornici integracije koja potiče političke i ekonomske reforme, čiji će rezultat biti dugoročno održiv i inkluzivan rast.

U tom je smislu proces približavanja EU-u od temeljne važnosti. Mi u EBRD-u smo snažno za njega opredijeljeni. Smatramo ga iznimno važnim vanjskim usidrenjem za reforme.

Uključujući i reforme koje unapređuju integraciju, kao što su:

- promoviranje viših poslovnih standarda koji su sve bliži standardima EU-a,
- smanjivanje ili uklanjanje trgovinskih barijera i
- osiguravanje jednakih uvjeta za tvrtke.

Istodobno, naporno radimo na privlačenju više stranih investicija te na jačanju dijaloga između javnoga i privatnoga sektora, u cilju unapređenja poslovne klime.

U sklopu tih napora, prošle smo godine, uz novouspostavljenu Regionalnu privrednu komoru, pokrenuli i Regionalnu investicijsku platformu.

A ovog ožujka pokrenuli smo online registar tvrtki na Zapadnome Balkanu, kako bismo pojačali transparentnost i pristup informacijama za investitore. Srbija i Sjeverna Makedonija već su se pridružile. Uskoro će to učiniti i druge zemlje.

6. Integracija – ideje i ljudi

Objekte ove inicijative istaknute su kao svijetle točke najskorijeg Investicijskog samita za Zapadni Balkan u Londonu.

Bilo je to 2014. godine, kada smo prvi put okupili šest premijera iz regije, što je u to doba predstavljalo povijesnu prekretnicu. Sada to ponavljamo svake druge godine, a ponovit ćemo to i naredne veljače.

Format se pokazao tako uspješnim da smo ga primijenili i u drugim regijama.

Jutros sam imao još jedan ugodan i zanimljiv razgovor s liderima Zapadnoga Balkana.

Iskoristio sam tu priliku da im još jednom odam priznanje za njihove napore na promoviranju integracije te unapređenju profila ove regije među investitorima.

Investitore naročito treba ohrabriti duh zблиžavanja koji su u posljednje vrijeme pokazali naši dragi prijatelji: premijer Sjeverne Makedonije Zoran Zaev i premijer Grčke Alexis Tsipras.

Dirljiv je i inspirativan njihov uzor vizionarstva, hrabrosti, liderstva i spremnosti na kompromis, a u interesu njihovih zemalja, cijele regije i svih nas.

Njima dvojici danas želim odati posebno priznanje.

Također pozivam lidere Srbije i Kosova da nastave sa svojim dijalogom, koji je prvotno pokrenut uz pomoć barunice Ashton kao naše specijalne gošće, s ciljem da svoje zemlje i širu regiju povedu ka pozitivnijoj budućnosti.

7. Zaključak

Dame i gospodo, danas slavimo EBRD, njezina dostignuća i vrijednosti, ponajprije integraciju i njezin poseban značaj za Zapadni Balkan.

Sutra će mnogi od vas obilježavati Dan Europe, u čast mira i jedinstva širom ovog kontinenta.

Deveti svibnja godišnjica je Schumanove deklaracije iz 1950. godine, koja se pokazala odlučujućom za uspostavljanje onoga što će izrasti u današnju Europsku uniju.

Mnogi od njezinih argumenata relevantni su i sedam decenija poslije. U njima se vide odjeci onoga o čemu sam vam danas govorio.

Robert Schuman, tadašnji ministar vanjskih poslova Francuske, rekao je: „Europa se neće stvoriti odjednom ili prema jedinstvenom planu. Izgradit će se putem konkretnih postignuća koja će prvo stvoriti istinsku solidarnost.”

Dame i gospodo, ove riječi i danas odzvanjaju istinom i jednako se obraćaju mnogim regijama izvan Europe u kojima EBRD sve više radi na izgradnji:

- jačih i energičnijih ekonomija,
- njihove međusobne solidarnosti i integracije i
- boljega svijeta za našu djecu.

Hvala vam na pozornosti!